

בבית המשפט העליון

רע"ב 8538/17

לפני: כבוד השופט ד' מינץ

המבקש: אברהם בשר

נגד

המשיבה: ועדת השחרורים המיוחדת במושבה ליד כלא מעשיהו

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בנצרת בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (השופטים י'
בן חמו, ע' הוד ו-ח' סבאג) בעת"א 8486-09-17 מיום
18.10.17

בשם המבקש: עו"ד זכי כמאל

בשם המשיבה: עו"ד פנחס גורט

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית
משפט לעניינים מנהליים (כב' השופטים י' בן חמו, ע' הוד ו-ח' סבאג) בעת"א 8486-
09-17 מיום 18.10.2017 בגדרו נדחתה עתירתו של המבקש נגד החלטת ועדת
השחרורים המיוחדת מיום 3.8.2017 שלא להמליץ בפני נשיא המדינה על קציבת
עונשו.

עיקרי העובדות הצריכות לעניין

1. המבקש, יליד 1950, הורשע על ידי בית המשפט המחוזי בנצרת (ת"פ 81/91)
בכך שביום 28.2.1991 רצח את גיסתו ואת שלושת ילדיה הקטינים בני 4, 5 ו-7
במקלות ובאבנים, בשידולו של אחיו סלאח. לפי פסק הדין, לאחר מעשי הרצח שרף
המבקש את גופות הקורבנות. ביום 16.12.1992 גזר בית המשפט המחוזי על המבקש
ועל אחיו ארבעה מאסרי עולם מצטברים.

2. המבקש החל לרצות את מאסרו ביום 28.2.1991, וסווג על ידי גורמי המקצוע בשירות בתי הסוהר (להלן: שב"ס) כאסיר אלמ"ב (אלימות במשפחה). נוכח סיווג זה, הוועדה המחוזית לטיפול באלימות במשפחה (להלן: ועדת אלמ"ב) דנה בעניינו מפעם לפעם, וקבעה את רמת מסוכנותו. נקבע כי המסוכנות הנשקפת מהמבקש גבוהה, וכי עמדותיו לאורך השנים, בהן שלל דפוסים אלימים באישיותו והוסיף להכחיש את ביצוע העבירות בהן הורשע, מלמדות על ספק באשר ליכולתו להיעזר בטיפול ולערוך שינוי בעמדותיו ובדפוסי התנהגותו, באופן שיביא להפחתת מסוכנותו.

3. במהלך שנות מאסרו, הגיש המבקש מספר בקשות לקציבת עונשו. אלה נדונו ונדחו על ידי ועדת השחרורים המיוחדת, כמשמעה בסעיף 33 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001 (להלן: ועדת השחרורים או הוועדה; ו-חוק שחרור על-תנאי בהתאמה) וכן על ידי בית המשפט המחוזי. כך, ביום 12.12.2006 דנה הוועדה בבקשת המבקש לקצוב את עונשו, וקבעה כי אין מקום להמליץ לנשיא המדינה על קציבת העונש. בהחלטתה לדחות את הבקשה ציינה הוועדה, בין היתר, כי המבקש לא עבר טיפול שיש בו כדי להפחית את רמת מסוכנותו. כן ניתן משקל לנסיבות העבירה החריגות באכזריותן. ביום 7.2.2010 דחתה הוועדה בקשה נוספת של המבקש לקצוב את עונשו והחליטה פעם נוספת שלא להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את העונש. גם בפעם זו, ציינה הוועדה, בין השאר, את הנסיבות החריגות לחומרה של מעשי הרצח. בקשה נוספת נדחתה אף היא משיקולים דומים ביום 23.9.2012.

החלטת ועדת השחרורים ופסק דינו של בית המשפט המחוזי

4. ביום 27.2.2017 הגיש המבקש לוועדה את הבקשה נשוא בקשת רשות הערעור דנא. ביום 28.5.2017 התקיים דיון לפני הוועדה, בו הוחלט לדחות את הדיון לשם קבלת חוות דעת עדכנית של ועדת אלמ"ב. בעקבות זאת, ביום 23.7.2017 התקיים דיון בוועדת אלמ"ב, בסיומו גובשה חוות דעת עדכנית בעניין המבקש, במסגרתה נמצא כי:

"[המבקש] שולל דפוסים אלימים באישיותו. מביע מוטיבציה מילולית להשתלב בטיפול, כנראה ע"מ להפיק רווחים משניים. חברי הוועדה מתרשמים מאסיר שביצע את העברות החמורות ביותר בתחום האלמ"ב ומחזיק בעמדות נוקשות לאורך שנים רבות. קיים ספק ביכולתו להיעזר בטיפול ולערוך שינוי בעמדותיו ובדפוסי התנהגותו. מסוכנותו נותרה גבוהה כשהייתה..."

יוער, כי לחוות דעתה של ועדת אלמ"ב צורך חלק חסוי, בו פורטה בהרחבה המסוכנות הנשקפת מן המבקש. חוות הדעת הועברה במלואה לעיונה של הוועדה.

5. ביום 3.8.2017 התקיים דיון בפני הוועדה, במהלכו בחנו חברי הוועדה את הבקשה ואת חוות הדעת שהונחו בפניהם. לאחר שקילת הבקשה, החליטה הוועדה שלא להמליץ לנשיא המדינה לקצוב את עונשו של המבקש.

6. כנגד החלטה זו עתר המבקש ביום 6.9.2017 לבית המשפט המחוזי בנצרת, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים. ביום 16.10.2017 הגישה המשיבה את תגובתה, וביום 18.10.2017 התקיים דיון בעתירה. בסופו של הדיון, החליט בית המשפט המחוזי לדחות את העתירה. בנימוקיו לדחיית העתירה ציין בית המשפט המחוזי את חוות דעתה של ועדת אלמ"ב וממצאיה בדבר מסוכנותו של המבקש, את העובדה שהמבקש ממשיך ומכחיש את המעשים המיוחסים לו וכן את מרחב שיקול הדעת המוקנה לוועדה, בו יתערב בית המשפט רק כאשר החלטת הוועדה לוקה בחוסר סבירות קיצוני.

כנגד פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוגשה הבקשה שלפני.

טענות הצדדים

7. המבקש טוען כי החלטת הוועדה ופסק דינו של בית המשפט המחוזי מצדיקים מתן רשות ערעור בעניינו. לטענתו, החלטת הוועדה שלא להמליץ על קציבת עונשו היא בבחינת עונש נוסף, הפוגע בו פגיעה חמורה, כמו גם באסירים במצב דומה לשלו. לשיטתו, כליאתו של אדם לתקופה בלתי מוגבלת גורמת סבל נפשי כבד. לצד פגיעה נפשית זו, ישנן השלכות מעשיות לאי קציבת תקופת המאסר. לדוגמה סיווג בית הכלא בו ירצה את האסיר מאסרו, מדיניות יציאתו לחופשות, כשירותו להשתלב בתכניות שיקום שונות ועוד. נטען כי בנסיבות אלה יש לקבוע שעל הוועדה להימנע מעצם ההמלצה לנשיא המדינה על קציבת עונשו של אסיר עולם רק במקרים חריגים וקשים מאד.

8. עוד טוען המבקש כנגד התייחסותה של הוועדה ושל בית המשפט המחוזי לשאלת הכחשת העבירה על ידו. לטענתו דווקא ביחס לאסירי עולם, ובמיוחד אלו המרצים יותר מעונש מאסר אחד, אין ליתן משקל שלילי להכחשתם את המעשים בגינם נכלאו. זאת מכיוון שלשיטת המבקש, לאסירים אלה "אין מה להפסיד".

9. מנגד, טענה המשיבה בתגובתה כי דין הבקשה להידחות על הסף, מאחר שהיא אינה מעלה נסיבות מיוחדות ויוצאות דופן המצדיקות מתן רשות ערעור "בגלגול שלישי". בהקשר זה נטען כי החלטת הוועדה ופסק דינו של בית המשפט המחוזי עסקו בנסיבותיו הפרטניות של המבקש, ואינם מעוררים שאלה משפטית עקרונית או בעלת השלכות רוחב. עוד טוענת המשיבה כי להכחשת המבקש את מעשיו ניתן משקל בחוות הדעת שניתנו בעניינו, אולם זהו אינו הטעם היחיד שהביא את הוועדה שלא להמליץ לנשיא המדינה על קציבת העונש. לפיכך, גם השאלה העקרונית כביכול, אותה מציג המערער – אי מתן המלצה על קציבת עונש בשל הכחשת העבירה בלבד – אינה רלוונטית בעניינו.

10. כמו כן ובבחינת למעלה מן הצורך, טוענת המשיבה כי דין הבקשה להידחות גם לגופה, שכן היא אינה מגלה כל עילה משפטית המצדיקה את התערבותו של בית המשפט. החלטת הוועדה ליתן משקל מחמיר לטיב העבירה, נסיבותיה ותוצאותיה היא החלטה סבירה וצודקת. לעניין נסיבותיו האישיות של המבקש, גורמי המקצוע אבחנו את המבקש כמי ששולל כל נזקקות טיפולית ולא מכיר בדפוסי אלימות ותוקפנות מצידו ואף מכחיש באופן תדיר את ביצוע העבירה המיוחסת לו.

11. באשר למשקל שיש ליתן להכחשת ביצוע העבירה בעת ההחלטה על קציבת תקופת המאסר, טוענת המשיבה כי פרשנות תכליתית של סעיף 10(ב) לחוק שחרור על תנאי מחייבת כי, לכל הפחות, כאשר מדובר באסיר שהורשע ברצח, הוועדה תתחשב בשיקול המקשר בין התהליך השיקומי אותו עבר האסיר לבין הבנתו את חומרת מעשיו, קרי ביצוע העבירה. עוד מוסיפה המשיבה, כי למרות שהכחשת המבקש את דבר ביצוע העבירה לא היוותה תנאי מקדמי להחלטה על קציבת עונשו, אין כל ספק שלעמדת גורמי המקצוע ההכחשה מהווה מכשול בדרך להליך טיפול אפקטיבי ומכאן משפיעה על מסוכנותו של המבקש.

דיון והכרעה

12. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתגובת המשיבה, הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות.

13. כידוע, רשות ערעור על החלטה של בית משפט לעניינים מינהליים, הדין בעתירת אסיר על החלטת ועדת השחרורים תינתן רק במקרים בהם הבקשה מעוררת שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית החורגת מעניינו הקונקרטי של המבקש (ראו

למשל: רע"ב 3248/12 אלי עמר נ' ועדת שחרורים מיוחדת מחוז מרכז (2.1.2013)). לא מצאתי כי הבקשה דנא עומדת באמת מידה זו. למרות הניסיון לעטות על הבקשה כסות עקרונית, לאמיתו של דבר ההליך נשוא הבקשה עניינו בנסיבותיו הפרטניות של המבקש ואינו מעורר כל שאלה בעלת חשיבות משפטית או השלכות רוחביות.

14. גם לגופם של דברים לא מצאתי כי נפל פגם בפסק דינו של בית המשפט המחוזי או בהחלטת הוועדה. גורמי הטיפול בשב"ס אבחנו את המבקש כמי שאינו מביע כל מודעות לדפוסי התנהגותו האלימים. עוד התרשמו כי המבקש לא צלח באופן מיטבי את ההליך השיקומי במסגרת קבוצת הטיפול שהשתתף בה, ונמצא כי קיים ספק רב לגבי יכולתו להפיק תועלת כלשהי מטיפול. מכאן עולה כי עמדתם של גורמי הטיפול ביחס למבקש לא התבססה באופן בלעדי על הכחשתו את ביצוע מעשי הרצח בהם הורשע, אלא על יסוד מכלול נסיבותיו הפרטניות של המבקש. ברי, כי עמדתם של גורמי המקצוע לעניין מסוכנותו אינה מחליפה את שיקול דעתה של הוועדה, שהיא גוף מעין-שיפוטי שבראשו שופט, אולם על הוועדה ליתן את המשקל הראוי להמלצות אלה (ראו, בשינויים המחוייבים: רע"ב 3738/12 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה (15.11.2012); רע"ב 1723/03 שוורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(3) 424 (2003)). בענייננו, החליטה הוועדה שלא להמליץ לנשיא המדינה על קציבת עונשו של המבקש על סמך חוות דעתם של גורמי המקצוע, תוך שהתחשבה גם בטיב העבירות בהן הורשע ובנסיבותיהן כפי שמורה סעיף 29(ד) לחוק שחרור על-תנאי. לא מצאתי כי החלטה זו אינה סבירה ובוודאי שאינה חורגת ממתחם הסבירות.

15. נוכח זאת, אינני נדרש לשאלה האם הכחשת ביצוע העבירה יכולה להוות סיבה בלעדית להמלצה של ועדת השחרורים לנשיא המדינה שלא לקצוב את עונשו של אסיר שנדון למאסר עולם ולשאלת היחס בין סעיפים 10(ב) ו-29(ד) לחוק שחרור על-תנאי.

16. למעלה מן הצורך אציין, כי אין בידי לקבל את טענת המבקש כי על הוועדה להימנע מלהמליץ על קציבת מאסר לאסירים שנדונו למאסר עולם רק במקרים חריגים וקשים במיוחד, נוכח הפגיעה בהם כתוצאה מחוסר הוודאות בו הם מצויים. לעניין זה אין לי אלא להביא את דבריו של השופט א.א. לוי ברע"ב 433/07 עמירם הוכברג נ' שירותו בתי הסוהר, פסקה 5 (2.12.2007):

"אדם שנגזר דינו למאסר עולם ניטלה ממנו, בצו החברה, חירותו עד אחרון ימיו. ואם נמסרה לנשיא-המדינה הסמכות לשנות מתוצאות של עקרון זה, בדרך

של חנינה או קציבת העונש, היה זה אך משום ההכרה כי בהתקיים הנסיבות המתאימות, עשויה מידת הרחמים לגבור על מידת הדין ... איני נכנס בגדרו של דיון זה לשאלה כלום קנויה לו, לאסיר-העולם, זכות כי קציבת עונשו תישקל. אך אין חולק, כי לא עומדת לו כל זכות כי הדבר ייעשה דווקא בנקודת הזמן הראויה בעיניו ... עיקר הוא בעיני כי חוסר הוודאות בה שרוי, כנטען, אסיר-העולם, אינו כזה כלל ועיקר. ודאותו של הלה היא, כי משנטל חייו של אחר, שוב לא תושב לו חירותו. ודאותו היא, כי עונשו נגזר לריצוי שארית ימיו מאחורי סורג ובריה. ודאות זו היא מנת חלקו, כל עוד לא החליטו הגורמים המוסמכים לשנות מן הדבר. ואם צער וסבל כרוכים בכך, הרי את אלה המיט אסיר-העולם על ראשו-הוא, במעשה הנפשע בו שלח ידו."

דברים נכוחים אלה נכונים ביתר שאת בענייננו, כאשר המבקש הורשע בביצוע ארבעה מעשי רצח בנסיבות חמורות ומתועבות במיוחד.

סיכומו של דבר, הבקשה למתן רשות ערעור נדחית.

ניתנה היום, ב' בטבת התשע"ח (20.12.2017).

ש ו פ ט